

נעים
שיבת

מצת מצווה | נעים שיבת הרב בנימין בוימל

שבעיטה - יצר הרע שבלבנו המחמיצנו. יש ברור מזה?

עומדים אנו מול איסור כה חמור שתורתנו הקדושה יצאה נגדו בשצף קצף, והחמירה בו עד הקצה האחרון. הענישה עליו בכרת, והזהירה אותנו לבל נשעהו בביתנו. הקדימה את זמן איסורו כבר שש שעות קודם החג, והזהירה אותנו עליו במצוות עשה: "תשביתו שארו מבתיכם", ובאזהרות של לא תעשה: "בל יראה" ו"בל ימצא". בעקבות התורה, החמירו חכמים והוסיפו מצוות "בדיקת חמץ" ומצוות "ביטול חמץ". חכמי הדורות המשיכו והנהיגו ליתר ביטחון גם "מכירת חמץ", ולא נחו ולא שקטו עד שלמדנו חומרות על גבי חומרות למחות את זכר החמץ באף ובחמה ובקצף גדול, כמו שכתב בשו"ע (סימן תמ"ט): "נהגו לגר (לגרד) הכתלים והכסאות שנגע בהם חמץ, ויש להם על מה שיסמוכו". ובמ"ב (שם סכ"ח): "דאין ללעוג על המנהג לומר שהוא מנהג שטות וחומרא יתירא". היטיב להגדיר את המצב הרב פינקוס זצ"ל: מה שבכל השנה נקרא "משיגע" – בפסח נקרא "חומרה". ואחר כל אלו נשורף את החמץ ביושב ובקירות? נסתפק ב"רחמנא אמר תקעו? ללא מחשבה על היצר הרע? לא חבל על כמאה וחמישים שעות בממוצע של עבודה בניקיון הבית?

מהו אותו יצר הרע יסודי ומסוכן אותו עלינו לקעקע בימים קדושים אלו? כרגיל, נעזר בפרשת השבוע. מלבד בחג הפסח מצאנו את איסור החמץ בעוד מקום. בבית המקדש. פסוק בפרשתנו (ויקרא יז, י): "וזאת תורת המנחה... מצות תאכל במקום קדש בחצר אהל מועד יאכלוה. לא תאפה חמץ!" כך גם בפרשה הקודמת (ב, יא): "כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ". כללו של דבר: כל המנחות כולן, לאורך השנה כולה, מנחות חובה ונדבה, יחיד וציבור, כולן אינן באות אלא מצה! (יוצאת מן הכלל: מנחת שתי הלחם).

ומדוע? ממתיק לבאר לנו ספר החינוך (מצווה ק"ז) אחרי שהוא מקדים ומודיע: "שרשי מצוה זו נעלמים מאד למצוא אפילו רמז קטן מהן". וכך כתב: "ענייני הקרבן כולם לעורר מחשבת המקריב. (רחמנא – ליבא בעי. כבר אמרנו!) ולפי המעשה ההוא – יקח דמיונותיו בנפשו. ועל כן בהרחיק החמץ שהוא נעשה בשהייה גדולה מקרבנו, יקח דמיון לקנות מידת "הזריזות הקלות והמהירות" במעשי השם ברוך הוא, וכמו שאמרו חז"ל: 'היו קל כנשר ורץ כצבי וגיבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים'."

יסוד ענק ייסד כאן "החינוך" וממנו נקח לעבודתנו נבארו באמצעות שאלה: איך עושים חמץ? במילים אחרות: מה עלינו לעשות כדי להחמיץ את הבצק? התשובה היא כמובן: לא לעשות! נכון קפה, נשב על הספה ונקרא עיתון, והבצק יחמיץ. סוד החמץ אליבא ד"החינוך" הוא – השהיה. הבטלה. מצד שני, איך עושים מצה? במילים אחרות: מה עלינו לעשות כדי שהבצק לא יחמיץ? להתעסק! נאמר בגמרא (פסחים מה:): "כל זמן שעוסקות בבצק אינו בא לידי חימוץ".

אינו יודע שחמץ הוא לחם, בייגלה, ופלה... מצד שני בל נישאר חלילה ברמה של גן. הלא כתב רבינו אבן עזרא (שמות לא): "ריקי מח... יחשבו שהמעשה עיקר, ואינו, רק הלבב! וקדמונו אמרו: רחמנא – ליבא בעי".

אמת, "לא המדרש עיקר אלא המעשה" (אבות א, יז). אנו מניחים קודם כל תפילין "של יד" המרמזים על מעשה המצוות ורק לאחר מכן את "של ראש" המרמזים

שיביבי | הרב אמונה | אהרון בייפוס

בלי ספק, אתגר האתגרים של הלילה הגדול, הוא צווי חז"ל: "...לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". משימה לא פשוטה.

הגר"ם שטרנבוך, מאלפנו בינה: "מלמדים אותנו, כי גדר מצוות האמונה לדורות, שיהיה ברור לנו יסודותיה, כמו בשעת יציאת מצרים!!

על מתן תורה נאמר: "רואים את הקולות". והכוונה, שהיה הדבר מצויר בשכלם ובנפשם, כמו שמצטייר הדבר על ידי חוש הראיה.

ומה שמוגדר אצלנו כאמונה חושית!! ביציאת מצרים, באו ישראל לדרגת אמונה ברורה כ"כ, שהיה ברור להם שהקב"ה מנהיג את העולם. ושאפיתנו, לרכוש את אותה האמונה לדורי דורות. כאילו הוא היה שם.

הרמב"ם מסיים, "ועל דבר זה צוה הקב"ה וזכרת... ללמדך, שזו גדר מצוות האמונה בכל יום ויום.....

על המחשבה וההרגשה. מעשה המצווה השלם והמהודר הוא הבסיס. אך זו רק קומת המסד, עליה נוכל לבנות עוד גובה רב. "לא נתנו מצוות אלא לצרף בהם את ישראל" (בראשית רבה מד, א). כל מצוה והתוכן הפנימי שלה, כל מצוה והסגולות המיוחדות שלה. וכמית הכנה הפנימית שלנו לקראת המצוה ומידת ההתבוננות בטעמיה ובענייניה, כן תשפיע עלינו ותאיר בנשמתנו.

למדנו רבותינו ש"שאור" מסמל את יצר הרע (ברכות יז, א): "ר' אלכסנדר, בטר דצלי" – אחר שהתפלל, "אמר הכי" – אמר כך: "רובן העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב? שאור שבעיסה ושעבוד מלכות! יהי רצון מלפניך שתצילנו מידם ונשוב לעשות חוקי רצונך בלבב שלם". ופירש רש"י: "שאור

הם עמדו כולם סביב המדורה של ביעור חמץ ועקבו במו עיניהם אחר פרוסת הלחם והביסקוויטים לראות איך מתכלים והופכים למאכלת אש.

כולם, כל השכנים, באו ספונטניים מתוך עבודת החג, חולצה לבנה ומכנסיים כהים. חוץ מאברך חסידי צעיר אחד. הוא הגיע ב"הופעה מלאה". חבוש במגבעת וחליפה, חגור בגרטל וחמוש בהגדה של פסח. אחרי שאחרון הפיתות הפך לפחם, ביטל הלה את חמצו באמירת "כל חמירא" נלהבת. הוא חש את גודל השעה. מסע של ימים ארוכים ומפרכים של ניקיונות עם כל הלב והנשמה להוציא את פירור החמץ האחרון מביתו, מגיע אל קיצו.

עודנו עומד מול הלהבות, פתח את ההגדה של פסח והחל לומר בהתרגשות את התפילה המופיעה שם כשהוא מטעים כל מילה ומאריך בכוונה: "יהי רצון מלפניך... כשם שאני מבער חמץ מביתי ומרשותי, כך תבער את כל החיצונים, ורוח הטומאה תבער מן הארץ, ואת יצרנו הרע תבערה מאתנו ותתן לנו לב בשר... וכל הרשעה כלה כעשן תכלה ותעביר ממשלת זדון מן הארץ".

אחד הנוכחים, "קאלטער ליטוואק", לא אהב את ה"עבדות" של הצעיר. הוא פנה אליו בנימה של לגלוג: "מה אתה ממלמל שם כל כך הרבה?" והוא ענה בביישנות ובפשוטות: "סיימתי לבער את החמץ מביתי ועתה מנסה אני לבער את החמץ מליבי. לא שמעת על ר' מרדכי מלעכוויץ? שנכנס פעם לבילל בדיקת חמץ לבית הכנסת לתפילת מעריב, בדרכו למקומו דפק על הבימה וזעק מקירות לבו: 'בודקים בחורים ובסדקים! בכך הוא 'הדליק' את החסידים, עד שאמרו שתפילת מעריב היא דמתה לתפילת נעילה?!"

הוא המשיך: "הלא הקשה הרא"ש בתשובותיו (כלל כה אות ג) מדוע אין מברכים 'שהחיינו' על בדיקת חמץ בליל ארבעה עשר? ותיירץ שיוצאים ידי חובה ב'שהחיינו' של ליל הסדר. אך ממתני רוצים אנו 'לצאת ידי חובה' שאל הרבי מבעלז. רוצים אנו להרויח עוד 'שהחיינו' בראש השנה מברכים פעמיים באותו יום וכך גם במגילת אסתר, וכאן מדובר בשני ימים שונים? ותיירץ: מטרת ביעור החמץ היא הוצאת היצר הרע מקרבנו. זו אינה משימה קלה כלל ועיקר וכמעט שלא ניתן להצליח בה ללא ההשפעות הקדושות של ליל הסדר, משום כך ממתנים אנו עם ה'שהחיינו' עד אז.

שריר בפניו של הליטוואק שעמד מולו לא נע. הוא ממש לא התרשם מהווארטים החסידיים והפטיר ביושב: "עדיף להתכוון לקיים מצוות 'תשביתו' ותו לא!" הוא הוסיף וציטט מהגמרא (ר"ה טז): "אמר רבי יצחק, למה תוקעין בראש השנה?" והגמרא מיד מתקוממת: "למה תוקעין? רחמנא אמר תקעו!" בלי מעייילאך. (נזכיר: עשרה טעמים מה רבינו סעדיה גאון למצוות תקיעת שופר...)

וודאי, יש צדק בדבריו. כבר התאונן הגרש"ז אויברך זצ"ל על כך שילד בגן כבר יודע להסביר שהחמץ מסמל את הכעס, הגאווה ושאר המידות הרעות, אך לעיתים

שאלה

בשבת ערב פסח, חזר ראובן מתפילות וותיקין סמוך לסוף זמן אכילת חמץ, ונוכח כי בנו, בחור הישיבה, עדיין לא הקיץ משנתו. הוא העיר אותו בבהילות, וכעת הבן שואל - האם מותר או מצווה עליו לאכול סעודת שבת בפת קודם התפילה, או שעליו להתפלל קודם אף שעל ידי כך יפסיד את זמן אכילת חמץ, ולא יצליח לקיים מצוות סעודת שבת כהלכתה?

תשובה

|| מבוא

נקדים ונאמר, כי השאלה שבפנינו אינה עוסקת במקרה שבו יש שהות להתפלל את עיקר התפילה [דהיינו - לומר לכל הפחות ברכות התורה, ברוך שאמר, ישתבח, ברכות ק"ש, ק"ש ושמו"ע של שחרית]. שבמקרה כזה - ודאי שאין לקבוע סעודה קודם התפילה. אלא יתפלל כאמור ומיד יקדש ויאכל פת כביצה לפני סוף זמן אכילת חמץ.

הנדון הוא במקרה שאין שהות להתפלל כלל. וכאן עלינו לבחון כיצד לפעול כאשר מצד אחד - אסור לקבוע סעודה קודם התפילה, ומצד שני עלול להתבטל חיוב אכילת סעודת שבת.

|| א. איסור אכילה קודם התפילה - איסור או הנהגה טובה?

במסכת ברכות (י:) דרשו חז"ל את איסור האכילה קודם התפילה - 'אמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב: מאי דכתיב לא תאכלו על הדם - לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם'. ועוד אמרו שם - 'כל האוכל ושותה ואחר כך מתפלל - עליו הכתוב אומר: ואותי השלכת אחרי גויך, אל תקרי גויך אלא גאיך'. אמר הקדוש ברוך הוא: לאחר שנתגאה זה - קבל עליו מלכות שמים'. מימרא זו נפסקה להלכה ברמב"ם (תפילה ו,ד) ובשו"ע (א"ח פט,ג).

אכן, אע"פ שהרמב"ם והשו"ע פסקו את הדברים בלשון 'אסור', נראה מדברי הגמרא שאין כאן איסור גמור, אלא רק הנהגה שאינה טובה משום גאוה וזלזול בקבלת עול מלכות שמים, [וראה בתשובות הרמב"ם (סי' ריח) שדרך התלמידי חכמים לדעת להבדיל בין דברים האסורים באיסור גמור, לדברים שאינם אלא הנהגה ראויה] ועל כן מצאנו (ראה - רמב"ם תפילה ה,ב, וש"ע פט,ד) שהצמא והרעב שקשה להם לכוון מותרים לאכול קודם התפילה, כיון שאכילתם אינה דרך גאוה, אלא לצורך התפילה. (וכ"כ בשו"ת קנין תורה בהלכה ח"ג סי' קה).

|| ב. חיוב אכילת סעודת שבת - מדאורייתא או מדרבנן?

> המשך מעמ' קודם

ופסק הרמב"ם (פ"ה ה"א): "כל זמן שאדם עוסק בבצק אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ".

כששכבה אמי ע"ה על ערש דווי, ימים ספורים לפני פטירתה, עמדנו סביבה, ילדיה, בדומיה דרוכה. חיכינו למוצא פיה. למילות פרידה, דברי חיזוק, צידה לדרך. הלא היתה דרשנית בחסד. אך אלו לא הגיעו. היא התעטפה בשתיקה. הרופא הסביר שכל מילה שלה כרוכה במאמצים עילאיים. מלבד זאת מעיינה היו כבר במקומות אחרים, שייטה בעולמות העליונים...

אחותי הגדולה העזה: "אמא, אנחנו פה סביב מיתתך, מחכים למוצא פיה. תוכלי להגיד לנו משהו?" והיא אמרה שלוש מילים: "תהיו עסוקים במצוות!" זהו.

אדם יורד לכאן לעולם לטיול קטן של שבעים-שמונים-תשעים שנה כדי להיות עסוק במצוות ומעשים טובים. המשימה היא להספיק ולחטוף כמה שיותר. התפקיד הבסיסי של היצר הוא לגרום לו ל"שהיה... להתבטל כמה שיותר מאותו עיסוק במצוות. למען יגע לריק וילד לבהלה. שישיחית את

מאיך בנוגע לסעודות שבת מדברי הגמרא (שבת קי:): נראה שחיובם מן התורה. אך למרות שהגמרא מביאה מקור לחיוב של סעודות מן התורה, משמע מדברי הרמב"ם (שבת ל,ט) הכולל את חיוב של סעודות בדיני עונג שבת [שלפי דבריו הוא מצווה מדברי סופרים] שסבר כי חיוב סעודות השבת הוא מדרבנן בלבד.

אכן יש החולקים על הרמב"ם, (כגון הלבוש (אורח חיים רצא), ה"ט (אורח חיים תרעה, א), וראה ערוך השולחן (אורח חיים רעד). בפרי מגדים (משבצות זהב רצא, א) מזכיר דעה זו, אך חולק עליה ומבאר שמדובר בחיוב דרבנן, ואילו הפסוק הוא אסמכתא בעלמא) וסוברים שחיוב אכילת סעודת שבת הוא מהתורה.

התוספות (סוכה כז:): כותבים שבניגוד לסעודות המחויבות בסוכה, לעניין סעודת שבת חובה לאכול פת, כיון שהסעודות נלמדות מאכילת המן, שבא במקום לחם.

בפשטות היה נראה לומר - שאף אם נאמר שחיוב אכילת סעודת שבת הינו מדרבנן, מכל מקום מדובר בחיוב גמור, הגובר על האיסור לאכול קודם התפילה שאינו אלא הנהגה טובה. ובפרט, שאינו אוכל דרך גאוה וזלזול, אלא כדי לקיים את חובתו.

וכן יש להוכיח שחיוב אכילת סעודות שבת גובר על איסורים שאינם גמורים מדברי הפרי מגדים (סי' רעד) שפסק שאפילו מי שנהנה מפת עכו"ם כל השנה, מותר לו לאכול פת עכו"ם כדי לקיים מצוות סעודות שבת.

ואף שראיתי בשו"ת משנה הלכות (ח"ח סי' קצ) שרצה לומר שאף אם חיוב אכילת סעודת שבת מדאורייתא אינו דוחה איסור דרבנן של אכילה קודם התפילה. מכל מקום לדינא אינו נראה, כיון שכאמור איסור אכילה קודם התפילה אינו איסור גמור, אלא הנהגה טובה, שאינה שייכת במקרה שאוכל כדי לקיים חובתו.

המדור נועד לעורר את לב המעיניים בלבד, ונכתב בקיצור רב בבחינת'תן להכם ויהכם עוד'. למותר לציין כי שאלות בדיני ממונות יש לברר במעמד שני הצדדים בפני ב"ד הן בדין תורה. הערות הארות וביקורת בונה תתקבלנה בברכה במייל: assafe@rbc.gov.il

ומסכות קורונה. במקום בו נוצרים חיים חדשים הכל רגיש במיוחד. מוצץ שנפל - מרתיחים, בקבוק חדש - מעקרים! כך גם בפסח. עם ישראל מתהווה פה! זהירות יתירה מתחייבת! התבוננות מרבית בימים אלו על מהותם של החמץ ושל המצה, על משמעות החיים ועל סכנת היצר הרע, איננה ענין רק לחסידים צעירים מרוגשים, היא קריטית עבור כל איש ישראל שרוצה שהלילה הקדוש והימים שאחריו ישיעו עליו ולו במשהו. משום כך מחייבת היא, מכירה, בדיקה, ביטול, ביעור, ושוב ביטול, הרחקות מקסימליות עד כדי להיות "משיגע!"

לפחות את החג הקדוש נזכה ל"מצות". אמן.

זמנו בהבלי העולם. ישב על הספה, ישתה קפה ויקרא עיתון, והחמץ תופח ותופח... ה"החמצה" הולכת וגדלה... עוד שעה של בטלה ועוד יום מבוזבז. זוהי מהותו של היצר הרע. ה"מצה" לעומת זאת מסמלת את ההיפך, את ה"מיצוי" של כל רגע, את ההתעסקות, במצוות כמובן. זהו שם המשחק: "תהיו עסוקים במצוות" - ל"מצות" את החיים ולא להחמיצם.

למה לנו להכביר במילים, הלא כל דברינו מקופלים במשפט אחד של חז"ל (רש"י שמות יב, יז): "ושמרתם את המצות" - "רבי יאשיהו אומר: אל תהי קורא את המצות אלא את המצוות! כדרך שאין מחמיצין את מילים בחרוזים חלילה, הא לנו דוגמא של רעיון שלם ועמוק שמקופל במילים ספורות של חז"ל הקדושים. המצות הינן סמל להתעסקות במצוות לבל נחמיץ חלילה את חייו.

"ימים אלו של חג הפסח הם 'חדר הלידה' של עם ישראל" היה הרב פינקוס אומר. איזו סטריליזציה מוקפדת יש במקום כזה! חלוקים מיוחדים, כפפות

להערות והארות:
Echsofo@gmail.com

ב"חש"ח
יוסף משה בן אורה
לרפואת

לא להחמיץ את השעה | דע את עצמך | הרב משה נינצ'ונסקי

נצטוו להיות דרוכים. עלינו לזכור כי ההתממהות גורמת להתמצת השעה ולכן עלינו לאמן את עצמינו להיות זריזים למול כל דרישה או הזדמנות על מנת שלא נחמיץ אותה.

פסח שמשמעו דילוג וקפיצה אינו מתאר רק הנהגה אלוקית של ב"ע עם כלל ישראל בזמן גאולתם ממצרים, אלא דרך וכלל בעבודת ה' שתמיד צריכה להיות דרך דילוג וקפיצה כלשונו של רש"י הנ"ל. אשר על כן בכל פעם שאנו נקרים למול ציווי עלינו לקפוץ לעבר המשימה ולשנס מותנים בזריזות מופלאה. זאת משום שטבעו של האדם לאהוב את המנוחה ולהעדיף את היעדר העשייה שהרי "...טבע האדם כבד מאד, כי עפירות החמירות גס, על כן לא יחפוץ האדם בטורח ומלאכה. ומי שרוצה לזכות לעבודת הבורא יתברך, צריך שיתגבר נגד טבעו עצמו ויתגבר ויזדרי, שאם הוא מניח עצמו ביד כבודות, ודאי הוא שלא יצליח..." (מס"י פ"ו), לכן בכל פעם בה הינך נדרש לעשות מטלה ויחד עמה מוצף אתה ברגשות דחייה, דע לך שזוהו הזמן בו עליך לקפוץ ולעשות וברבות הימים והפעולות תביא גאולה לאדם שאתה מסוגל להיות.

צידיה לדרך

סגולה בפי אנשי המעשה והמצליחנים לכל החפצים בהצלחה ובמימוש עצמי: "פשוט תעשו את זה עכשיו ואל תחמיצו את השעה".

של פרעה והיה נשמע בכל ארץ מצרים (פירוש בעלי התוס' י"ב, ל"א).

העם הוכן ונערך לקראת הרגע המיוחל של הגאולה ואף הונחה להתכונן באופן הבא: **"וְכָכָה תֵּאָכְלוּ אֹתוֹ מִתְּנִיכֵם חֲגָרִים וְעַלְיֵכֶם בְּרָגְלֵיכֶם וּמִקְלָכֶם בְּיָדְכֶם וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בַּחֲפֹזוֹן פֶּסַח הוּא לֵה"** (שמות י"ב, י"א).

ומבאר רש"י: **מתניכם חגורים -** מזומנים לדרך. **בחפזון -** לשון בהלה ומהירות... **פסח הוא לה' -** הקרבן הוא קרוי פסח על שם הדלוג והפסיחה שהקב"ה מדלג בתי ישראל מבין בתי מצרים וקופץ ממצרי למצרי וישראל אמצעי (-והישראלי הנמצא בין שני המצרים) נמלט ואתם עשו כל עבודותי לש"ש (ד"א) דרך דילוג וקפיצה..."

ההיערכות של כלל ישראל לקראת הגאולה אינה מקרית אלא מהווה חלק אקטיבי בזירוז הגאולה ומוכנתם ואילולי שעשו מה שנצטוו יתכן ולא הייתה מתאפשרת הוצאת העם מאפילה לאורה.

בשל ההקבלה בין גאולת הפרט לגאולת הכלל, מאופן גאולת העם ויציאתם ממצרים ניתן ללמוד מה נדרש מאיתנו על מנת להבטיח גם את גאולתנו הפרטית ומימוש כוחותינו הפנימיים והוצאתם מן המיצר (הכח) אל הפועל.

בכל פעם ואדם חפץ לקצור הצלחה לכבוש יעדים עליו להיות דרוך ומזומן לצאת לקראת כל משימה הנקראת בדרך, כשם שאבותינו ביציאתם ממצרים

באופן מובהק כל פעם בבואנו לעסוק בגאולת העם היהודי ניתן יהיה לעסוק בסוגיה זו בשני היבטים. האחד; הוא ההיבט הקולקטיבי (-הכללי) של גאולת העם והשני; הוא ההיבט הפרטי של גאולת הפרט.

כמו כן גם באיסור אכילת חמץ והמצאות החמץ בשרותנו בשבעת ימים אלו אנו מוצאים את שני ההיבטים הנ"ל. האחד הינו איסור מעשי קולקטיבי בו נצטוו כל ישראל ב"בל יראה" ו"בל ימצא" ו"לא יאכל חמץ". יחד עם זאת בבואנו לבער את החמץ יש שנהגו להוסיף תפילה באנו מבקשים גם לבער את ה"חמץ שבחדרי הלב": **"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו. כשם שְׁאֵנִי מבער חמץ מביתי ומרשותי. כן ה' אלוקי ואלוקי אבותי תבער את כל החיצונים ואת רוח הטומאה תבער מן הארץ ואת יצרנו הרע תבערה מאתנו..."**

בני ישראל כבולים היו בכבלי מצרים וכלואים במיצר מצרים וממנו נוסעו לאחר שנות הגלות שהוקצבו ובהגיע זמן גאולתם פרעה שהקשה עורפו מחזר מבית לבית ומחפש את משה ומשלא מצא את משה ואהרן **"החל לקרוא משה משה ואמר קומו צא א"ל משה לא גנבים אנחנו לצאת בלילה א"ל פרעה הראני פניך. ודבר עמי. א"ל משה הזהרני כבר שלא אראה פניך. א"ל פרעה אתה אמרת ומת כל בכור. ועתה אין בית אשר אין שם מת רחם עלי שלא אמות. א"ל משה אם תרצה להנצל אמור בקול רם כולכם משוחררים. כולכם בני חורין. באותה שעה הרים הקב"ה קולו**

אילנא רברבא | בני ברכני | ה' דב סוקולובסקי

בנים למקום וכדאי' בגמ' (ברכות ז) ישמעאל בני **ברכני**, ועבד אינו יכול לברך לרבו, ע"כ שאנו בנים ובנים לא משועבדים. **הלל** ע"פ במד"ר (ה) שבביל שיאמרו **הלל** לא הכריתם בגלות ואם היו נשארים עוד שעה אחת היו נכרתים. **נרצה** בזכות דם פסח ודם מילה. ונרצה לשון **הרצאת** דמים.

ספיה"ע בין השמשות: בשע"ת כ' (תפט, ד) אם שכח וספר רק ביה"ש י"א שיספור מעתה בלא ברכה וי"א שיכול בברכה. הגר"ח פאלאג'י נקט (מועד לכ"ח) לספור בברכה, הגר"ש נקט שיספור בלא ברכה. הגר"ש וואזנער פסק שיספור בברכה, ולהגריש"א רק אם בתוך 13 דקות שלאחר השקיעה יספור אחר"כ בברכה. והאור לציון נקט 25 דקות.

שביעי של פסח: אמנם הולכים לישן מאוחר בלילה בגלל שירת הים (הגר"נ לובאן) אבל התפילה ארוכה, גם בזכות ההפסדה הארוכה. ומי שזה קשה לו, יראה נא את המצודות דוד עה"פ הראשון בהפסדה 'ביום הציל ה' אות' שבכל עת שבא על דהע"ה צרה וניצל ממנה היה שר את כל השירה הזאת. אז אל נא נתלונן.

יא"צ: בשבת זו חל יא"צ של בעל האור ישע (רבי אשר ישעיה רובין, חתן ר"נ ראפשיצער), שאמר עה"פ וירא ישראל את הים הגדולה וסיים ויראו העם, פתח בישראל וסיים בהעם, לומר לך ע"פ מה שאמר חמיו שישראל היינו ת"ח והעם היינו ע"ה, ע"י שהישראל הת"ח ראו את הים הגדולה השפיעו ממילא על ע"ה, ומוטל על הת"ח להשפיע על עמי הארץ.

וקי"ל (יבמות מו). שהקדש מפקיע מידי שעבוד. **ורחץ** כיון שפרעה היה **רוחץ** עצמו בדם תינוקות ששחט עי"ז זכו לקיצור השעבוד (שמו"ר א, לד). **כרפס ס' רבוא** עבדו בפרך, ריבוי העם השלים המנין (פרשת דרכים והחיד"א). **יחץ** די"מ דבגזירה 'ועבדום ועינו אותם' הו' של 'ועינו' הוא ו' החילוק, או ועבדום או ועינו, וכיון שבפועל היו שניהם, גם עבדום וגם עינום, זה השלים את הקץ, והיינו **יחץ** דהיה ראוי להיות יחץ או זה או זה, דלחלק יצאת, וכיון שחוברו להיות שניהם הופחתו שנות הגלות. **מגיד** החיד"א בספרו דברים אחדים (דרוש י' לשבג"ג) ע"י שתיקנו עוון לשה"ר ולא היה בהם דילטורין יצאו קודם הזמן. והיינו שלא היה **מגיד** לשה"ר. **רחצה** דאי' ברות רבה (ה) עה"פ ורחצת וסכת, **ורחצת** מע"ז, ע"י שפסקו לעבוד ע"ז ורחצו עצמם, הוקדם הקץ. **מוציא מצה** על שום שלא הספיק בצקם להחמיץ. כי היו קרובים להכנס ח"ו לנ' שערי טומאה הוכרח להוציאם במהירות קודם זמנם. **מרור** הטעם שאמרו רבותינו שקושי השעבוד **והמרירות** השלים המנין. **כורר** כתוב בספר כסף נבחר שהגזירה היתה 'וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנוכי' נגזר עליהם שאומה אחת תשתעבד בהם, ומ"מ השתעבדו בהם גם שאר אומות במצרים כדאי' בחז"ל, והיינו **כורר** שכולם נקבצו באו בכריכה אחת ולכן יצאו קודם. **שולחן עורר** רמז לתלמוד תורה (שתשים בפניהם **כשולחן העורר**), בזכות התורה שעתידין לקבל יצאו קודם. **צפון** יצאו קודם הזמן כי עתידים היו להשלים גלות בד' גלויות אחרות, **וצפון** היה להם עוד הגלות להימשך. **ברך** מזכירים יציאת"מ בברהמ"ז כי ביציאת"מ הוכח שאנו

דעת: אז"ל (פסיקתא) ויקרא אל משה מכאן למדנו לא יכנס אדם לבית חברו א"כ יאמר לו הכנס, ק"ו ממשה וכו'. ובויק"ר א' מכאן אמרו כל ת"ח שאין בו דעת נבלה טובה הימנו, צא ולמד ממשה אבי החכמה אבי הנביאים שהוציא ישראל ממצרים ועל ידו נעשו כמה נסים במצרים ונוראות על ים סוף ועלה לשמי מרום והוריד תורה מן השמים ונתעסק במלאכת המשכן ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו שנאמר וכו'.

מזמור לתודה: פסק הרמ"א (תכט, ב) לא לומר מזמור לתודה בער"פ, ומבאר המ"ב שאין מקריבין לחמי תודה בע"פ כי הם חמץ ויבוא לידי נותר, ובס"י נא סק"ב כ' שיצטרך לשרוף את הנשאר ואסור להביא קדשים לידי שריפה.

אבל אחינו הספרדים אומרים גם בע"פ, כי אין לזה קשר לקרבן והיא הודאה בעלמא.

ובשנה זו שחל ע"פ בשבת, אמנם לא יאמרו מזמור לתודה כי זה שבת אבל יקראו קרבן תודה בפרה"ש.

סימן: ברוב החומשים הסימן הוא צ"ו, אלא שיש צ"ז פסוקים ולא צ"ו, והביאור שבא' אין מקפידים וכמו שמביאים הקדמונים עה"פ 'אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי' שהגימטריה של שניהם שווה בחסרון אחד, כי על אחד אין מקפידים. וה"ה כאן לא הקפיד כי היה לו חבל על הסימן היפה כשם הפרשה.

תקראו, זה יפה: מהר"ח פאלאג'י כ' שי"ד סימני הסדר (קדש ורחץ וכו') מרמזים על י"ד טעמים שזכינו לצאת ממצרים קודם הזמן.

קדש ע"פ המכילתא (בא י"ד) ישראל נעשו **קודש**

4